

Ndị ọgọ mmụọ

NSURU MMUTA, NDI CHINEKE, CHINEKE: Onye na-ekpere arụsị dị ka Webster si kwuo bụ "onye na-ekweghị na Chineke nke Akwụkwọ Nsọ; onye na-abụghị Onye Kraịst, onye Juu, ma ọ bụ Mohammedan; onye na-enweghị okpukpe; onye ọgọ mmụọ, onye na-enweghị ìhè.

Ihe ndị ọzọ metụtara ndị a bụ ofufe nke okike, obi iru ala, na POLYTHEISM. Okpukpe ndị ọgọ mmụọ bụkwa nkwenkwe na omume na ofufe nke okike. Okpukpe ndị ọgọ mmụọ nwere ike ịgụnye Pantheism, nkwenye na ihe niile bụ chi, (dị ka Akwụkwọ Nsọ na-ekwu, "Chineke bụ ihe niile).

na ihe niile, "ma nke a agaghị egosi na e kwesịrị ife ihe nile dị n'okike ofufe dị ka Chineke.) Otu okpukpere chi bụ nkwenye n'ọtụtụ chi. Animism bụ nkwenye na ejiri ike dị nsọ tinye ihe okike nke ụwa. Chineke bụ ikere òkè na ọdịdị nke Chineke, dị nsọ na nsọ.

Okpukpe ndị ọgọ mmụọ dị ka ọ dị tupu Kraịst na n'afọ ndị mbụ mgbe Alaeze Ukwu Rom chụpuru Kraịst n'ihe dị ka afọ 400 AD, ma na nkọwa ọ ka dị.

OLEE ebe ụwa eluigwe si bịa? GINI bụ isi mmalite nke okpukpere chi?

Anyị ga-emeso ụfọdụ n'ime ha ebe a ma ụfọdụ anyị ga-eleba anya n'ime ya ma emechaa.

Nwere ike na-enweghị eziokwu nke okwu Chineke bụ na a oge ochie ọnọdụ na amaghi, na-enweghị ike nke na-eduzi nzọụkwụ ya na ọchịchọ ya n'ụzọ ziri ezi. Ilu 1:7, "Ịtụ egwu Jehova bụ

mmalite nke ihe ọmụma; ma ndị nzuzu na-eleda amamihe na ịdọ aka ná ntị anya.! nwere ike nweta akara ugo mmụta doctorate na thinkology site na mahadum kacha mma, mana ịji nweta ezi ihe ọmụma ọ dị mkpa na ị ga-ebu ụzọ tụtọ egwu Onyenwe anyị, ma ọ bụ ihe ọ bụla bụ nzuzu. Tinye ụzọ ọzọ n'Ilu 9:10, "Mmalite amamihe ka egwu Jehova bụ: ma ihe ọmụma nke onye nsọ bụ nghọta." Gini ka anyị chọrọ tupu anyị ama ihe ọ bụla?

Cheta Ndị Rom 1:21-23 . Anyị nwere ike itinye nke ọ bụla n'ime ihe ndị a n'ihe na-eme n'okpukpe taa? "N'ihia na, mgbe ha matara Chineke, ha enyeghị Ya otuto dị ka Chineke, ha enweghị ekele; kama ha ghọrọ ihe efu n'echiche ha, obi nzuzu ha gbakwara ọchịchiri. N'ibụ ndị na-ekwu na ha onwe ha bụ ndị maara ihe, ha ghọrọ ndị nzuzu, gbanwee ebube nke Chineke nke na-apughị ibibi ebibi, ghọrọ ihe oyiyi dị ka mmadụ ire ure, na nnụnụ na anụ ọhịa nwere ụkwụ anọ."

N'amaghi ihe ya, mmadụ na-ehulata ala n'ihe ọ bụla na-adọrọ mmasị n'ụzọ dororo anya na ike n'echiche ya na nghọta ya - ihe ndị ndị ka mmiri ozuzo, ifufe, égbè eluigwe, ihe ndị ndị n'eluigwe; were gabazie.

Gini mere e ji katọọ ikpere arụsị nke ukwu n'akwụkwọ nsọ? Akwughị ya dị ka ụfọdụ ụdị obere njehie nke ụzọ, kama dị ka isi ihe nke ajọ omume. Gini mere e ji ejikọta ya na ntaramahụhụ dị egwu dị otú ahụ? Olee otú ndị a si banye n'ọnọdụ amaghi Chineke?

Ebe mbụ e hotara arụsị (ihe oyiyi) e ji mee ihe dị ka chi n'ime akwụkwọ nsọ bụ na Jenesis 31:18-42. Ezuru ha n'aka Leban site n'aka Rechel nwa-ya nwayi. Mgbe Leban nọ na-achọ ha, Rechel zoro ha n'ihe e ji ebu camel. Nke a ga-egosi nha nha onyonyo ndị a ejiri dị ka chi. r1erse 30, 32, & 34) Mkpa chi ndị a dị Leban. E gosikwara Rechel ebe a site na mkpa ọ dị ya izu ohi ha na nchụso Leban chụrụ Jekọb ịji nwetaghachi ha. Ọ bughị nanị na ha na-ama aka n'ụlọ!

N'ụzọ ụfọdụ, ezinụlọ Jekob jikọtara ofufe nke chi ụgha na nkwenye na ofufe nke ezi Chineke ahụ. Anyị ga-ahụ omume a n'okpukpe na otu dị iche iche ka anyị na-eleba anya na mmalite na omume n'okpukpe. Mgbalị a iji mee ka ụkpụrụ na omume dị iche iche na nke na-emegide ya dị n'okpukpe ka a na-akpọ syncretism. Okpukpe nke Chineke gbagoro agbago site n'igba egwu ma ọ bụ egwuregwu mmekọahụ ma ọ bụ igbakwunye akara dika oke ehi iji nọchite anya Chineke na-eduga n'okpukpe ikpere arụsị zuru oke n'oge.

A na-achọta ihe ọgụgụ dị mma n'Aịsaja 45. Nke a na-agwa Eze Peshia onye Chineke bụ na ihe ga-eme ndị na-eme arụsị.

N'ime Testament Ọhụrụ, a gwara anyị ihe arụsị bụ. 1 Ndị Kọrint 8:1-7, amaokwu 4b, "anyị maara na arụsị abughị ihe ọ bụla n'ụwa," amaokwu 5, "e nwekwara ndị a na-akpọ chi."

Na n'ikpeazụ, na Mkpughe 21: 8, "ndị na-ekpere arụsị - ga-enwe òkè ha n'ime ọdọ ahụ nke na-ere ọkụ na brimstone, nke bụ ọnwụ nke abụọ." (Burneth' na-egosi na-aga n'ihu) Mkpughe 20:14, 15, "E wee tũba ọnwụ na ala mmụọ n'ime ọdọ ọkụ ahụ.

Na Jenesis 11 anyị nwere agbụrụ mmadụ dị ka e si chikọta ọny n'ala Shaịna: anyị mụtakwara na Ndị Rom 1:18-29 na, ọ bụ ezie na ha maara Chineke, ha rapurụ ya, "ha enyeghikwa Ya otuto, ha enweghikwa ekele" "gbanwere ebube nke Chineke nke na-apughị ibibi ebibi ka ọ bụrụ ihe oyiye nke e mere dị ka mmadụ nke na-apughị ire ure, na nke nnụnụ, na ihe na-ata ahịhịa, na-ata ahịhịa." "gbanwere eziokwu nke Chineke ka ọ bụrụ ụgha ma fee ma fee ihe e kere eke ofufe karịa Onye Okike."

Gịnị mere mgbe ahụ?

"N'ihia ya, Chineke nyefere ha n'adighi ọcha site n'ochicho nke obi ha." wdg. Chineke rapuru ha na Jenesis 11:1-9, mebie asusu ha ma gbasasị ha. Olee mgbe nke a mere? Jenesis 10:25 na-enye anyị i. N'ubochi Peleg ka ekwara uwa. Chineke nwere ebe Ọ ga-ahapụ mmadụ ka ọ gaa n'ụzọ nke ya. Ilu 1:29-31 kwuru, sị: "N'ihia na ha kpọrọ ihe ọmụma asi, ma ha ahọrọghị itụ egwu Jehova: ha agaghị enweta ndumọdụ m, ha ledakwara jba mba m anya;

Chineke kwere ka okike were ụzọ ya maka ndị na-ahọrọghị Ya, ndị juru Ya.

Ka anyị lekwasị anya maka mgbanwe; lezienụ anya maka mgbanwe n'ime ọgbụgba-ndụ nile nke Chineke na mmadụ, na n'usoro okpukperechi nke mmadụ. Lezienụ anya maka isi mmalite nke ikpere arụsị na okpukpere chi. Lelee ihe akaebe nke ikpere arụsị taa na fim anyị, ihe ngosi telivishon, na akụkọ.

POLYTHEISM

Ọtụtụ okpukpe chighariri gaa n'otu Chineke. Ụfọdụ n'ime okpukpe ndị oge ochie enwewo ọchicho doro anya n'ebe otu Chineke dị elu nọ, ma n'otu oge, e nwere otu okpukpe n'Okwu Chineke, nke bụ nkwenkwe na nanị otu Chineke. Polytheism bụ nkwenye na idị adị nke ọtụtụ chi ma ọ bụ ihe dị nsọ. Chi ndị a nwere ike inochite anya ike nke okike, ihe, anụmanụ, ụmụ ahụhụ, na nnụnụ, ihe ndị dị n'eluigwe dị ka kpakpando, ihe ndị dị n'ụwa dị ka ugwu, mmiri ozuzo, ma ọ bụ ọkụ. Enwere ngwakọta nke anụmanụ na mmadụ n'ụdị ụfọdụ na-anochi anya chi.

Otu okpukpere chi nwere njikọ na nkwenye n'ụdị mmụọ dị iche iche ma ọ bụ ndị mmụọ ọjọọ. A na-ahụkwa nke a na Animism, Totemism, na ofufe ndị nna ochie. A na-ekenyekarị chi dị iche iche ndị isi ọchịchị, a na-akwakwa ihe ndị a n'ihe odide ma ọ bụ akụkọ ifo ndị dị nsọ.

Okpukpe okpukpere chi ama ama n'okpukpe ndị a chọtara n'Ijpt, okpukpe Hindu, na akụkọ ifo ndị Rom ma ọ bụ ndị Gris. The Old Paganism nwere akụkọ nke ụdị sitere na ọtụtụ echiche okpukpe, gụnyere polytheism, amoosu, na àjà anụmanụ.

Ndị Kraịst nọ n'ebe ụfọdụ gbaghakwara n'ụdị ofufe chi dị iche iche n'ịsọpụrụ ndị senti ma ọ bụ ndị mmụọ ozi, ikpegara Nwa agboghọ na-amaghị nwoke ekpere, iji holly, igbe, na bay, na osisi Krismas eme ememe, na ọbuna abụ ndị na-asọpụrụ osisi Krismas ma ọ bụ onye nọchiri anya Kraịst, bụ Santa Claus.

Echiche banyere ihe mere okpukpere chi ji malite na-agụnye mkpa nke mmachi omume karịrị nke mmadụ ma ọ bụ maka echiche ụfọdụ na ha nwere ike ime ka obi dị ndị ike okike na-enweghị nchikwa obi. Mgbe ụfọdụ enwere njikọ na usoro mmekọrịta mmadụ na ibe ya dị ka mgbe a na-ewere Fero nke Ijpt dị ka chi ma ọ bụ nwa ma ọ bụ chi yana nsọpụrụ nke ọtụtụ ihe ndị ọzọ dị ka chi na-achikwa ike nke ndụ.

N'isi nke mbụ nke akwụkwọ Ndị Rom, anyị nwere nkọwa nke otu okpukpere chi siri dị. Ndị mmadụ ma Chineke, e gosikwara ha ihe Chineke. Ma m̀be ha matara Chineke, ha enyeghi Ya otuto dika Chineke, we ghọ ihe-efu n'echiche ha, we ́anwe ebube nke Chineke nke nādighi-emebi emebi ka ha buru ihe-oyiyi dika madu nēre ure, na nke anu-ufe, na anu-ohia, na ihe nākpu akpu. Ha gbanwere eziokwu ka ọ bụrụ ụgha! Ihe a na-emekarị n'ihe mmadụ meworo ọtụtụ okpukpe, ma ọ bụ ndị na-ekpere arụsị ma ọ bụ ndị na-efe otu Chineke.

ANIMISM

Anụmanụdị ka okwu na-ada si na Latin okwu anima, nke ga-enye echiche nke ihe anụmanụ ma ọ bụ animated. Ọ bụ echiche nke ịdị adi nke ụfọdụ ike na-abughị ihe onwunwe. Ọ bụ echiche nke 'ume ma ọ bụ mkpụrụ obi', nke ndụ na omume niile sitere na ya. Ọ bụ nkwenye na mkpụrụ obi bụ ụkpụrụ dị mkpa nke mmepe organic na-adabere na ya. Animist bụ onye kwere na ihe niile e kere eke na-enye ndụ. Ọ bụkwa nkwenye na ndị mmụọ. Ụfọdụ kwenyere na uche mmadụ bụ ihe na-abughị ihe onwunwe nke na-emekọrịta ihe na ahụ site na ụbụrụ na usoro ọjọ.

Okpukpe nile na-agụnye ụfọdụ ụdị animism. Ọbuna ndị oge ochie na-enweghị ọdinala ederede, kwenyere na mmụọ ma ọ bụ mkpụrụ obi bụ ihe na-akpata ndụ mmadụ. Enwere echiche nke phantoms, onyinyo, na mmụọ ndị nwere ike ibugharị site na mmadụ gaa na onye ma ọ bụ banye na osisi, anụmanụ, na ọbuna ihe ndị na-adighị ndụ. Bajbұл kwadoro echiche ahụ bụ na mmadụ nwere mkpụrụ obi, ma ọ bụ mmụọ, nakwa na ndị mmadụ na-adi ndụ mgbe ha hapụsiri ahụ. Ọ na-ekwukwa maka ndị ọzọ na-abughị ihe onwunwe dika mmụọ na ndị mmụọ ozi. O kwesighị iju anyị anya na okpukpe dị iche iche ejiriwo echiche a mee ihe n'ụdị dị iche iche.

Iso Christianityzọ Kraịst na okpukpe ndị ọzọ dị ka okwukwe Islam kwenyere na usoro ụgwọ ọrụ na ndụ mgbe a nwụsiri maka mkpụrụ obi. Ọnọdụ nke nrubeisi na okwukwe bụ akụkọ dị mkpa nke okpukpere chi ndị a nwere nkwa nzọpụta site na mmehie na ọnụma nke Chineke mgbe ọnọdụ ndị a ga-ezute. Eluigwe na ala mmụọ na-echere mkpụrụ obi nke mmadụ mgbe ndụ a gachara ma mkpụrụ obi kewapụrụ onwe ya na anụ arụ.

CHALDEA

Ebee ka nke ahụ si bịa? Nke a bụ ajujụ anyị na-ajụ. Ọ bụ otu ajujụ ahụ anyị jụrụ mgbe anyị na-atụle Evolution. Ọ bụ otu ajujụ ahụ ka anyị ga-ajụ n'ìhè niile ebe anyị chọrọ inwe echiche ziri ezi na ezi uche maka ihe. Nke a ga-abụ ajujụ anyị ka anyị na-eleba anya na isi mmalite okpukpe. Anyị ga-eleba anya na isi mmalite mbụ nke akụkọ ihe mere eme, nkà mmụta ihe ochie, na akụkọ ifo oge ochie. Site na Ridpath's 'History of the World' nke e bipụtara na 1914 anyị nwere ike ihụ akụkọ gbasara ihe omume ndị bụ isi nke agbụrụ mmadụ site na mmalite ya ruo n'oge ugbo a. Isi mmalite nke akụkọ ihe mere eme na nso nso a na karijsia nkà mmụta ihe ochie nwere ike ime ka ìhè ụfọdụ dị ka akwụkwọ ndị ochie mere, ma enwere ike enyo enyo ebe a na-ahụ mgbalị doro anya iji degharịa akụkọ ihe mere eme. A pụrụ ihụ mgbasaa nke agbụrụ ahụ banye n'Ijpt, Kaldia, Asiria, Midia, Babilon, Persia, Parthia, na Gris, tinyere echiche okpukpe ha n'akwụkwọ akụkọ ihe mere eme oge ochie ndị a. Ozi a laghachiri na gburugburu 4000 BC.

Usoro okpukpe nke ndị Kaldia malitere na okike nke ụwa. Ndị nchụàjà Babilon kuziri nke a, e debewokwa ya n'iberibe nke Berossus ma bụrụ nke a:

"N'otu oge, ihe niile bụ ọchịchiri na mmiri. N'ime ọgba aghara a, biri egwu anụ ọhịa, na ndị ikom nwere nku abụọ, na ndị ọzọ nwere nku anọ na ihu abụọ, na ndị ọzọ nwere akụkụ abụọ, nwoke na nwanyị. Ụfọdụ nwere apata ewu na mpi n'isi ha; ndị ọzọ nwere ụkwụ inyinnya, ma ọ bụ a kpurụ n'azụ dị ka inyinnya na n'ihu dị ka mmadụ. E nwekwara oké ehi ndị nwere isi mmadụ, na inyinnya na ndị ikom nwere isi nkita, na anụmanụ ndị ọzọ dị ka mmadụ, ndị nwere ntù dị ka azù, na azù ndị dị ka siren, na nkita ọhịa, na ihe na-akpụ akpụ, na agwọ, na anụ ọhịa, bụ ndị a na-ahụ ihe oyiyi ha n'ụlọ nsọ Bel."

"N'ime ihe niile a na-achiotu nwaanyị aha ya bụ Omorka. Ma Bel kewara ọchichiri, ịbawa kwa nwayi ahu, me kwa uwa site n'otù akuku, me kwa anyanwu na ọnwá na mbara ala: o we wepuga miri ahu, me ka ọ di nhata n'ala, we dozie, dozie uwa. Ma ihe ndị ahụ e kere eke enweghị ike idi ìhè anyanwụ wee laa n'iyi."

"Mgbe Bel hụrụ ala ahụ na-enweghị onye bi ma na-amị mkpụrụ, o wepurụ isi ya ma gwa otu n'ime chi ndị ahụ gwakọtara ọbara nke na-asọputa n'isi ya na ụwa, wee jiri ya kpụọ mmadụ na anụmanụ na anụ ọhịa ndị nwere ike ịkwado ikuku. Oké igwè mmadụ nke ebo dị iche iche bi na Kaldia, ma ha na-ebi n'usoro ọ bụla, dị ka anụmanụ."

"O wee pụta ìhè n'ihu ha site n'oké osimiri, n'ikpere mmiri Babilon. anụ egwu nke aha Oan. Ahụ ya dị ka azù, ma n'okpuru isi azù ahụ ka e kenyere isi ọzọ, n'ụkwụ ya dịkwa ka nke mmadụ, o nwekwara olu mmadụ. A ka na-eche kwa ihe oyiyi nke ihe e kere eke. Anụ ọhịa ahụ bịa n'ututu, ya na mmadụ gafekwara ụbọchị, ma ọ dighị nri, ma mgbe anyanwụ dara, ọ gaghachiri n'oké osimiri, nọrọkwa n'abalị. Anụmanụ ahụ kuziiri umụ nwoke asụsụ na sayensị, iwe ihe ubi na mkpụrụ osisi, iwu na oke ala, usoro iwu obodo na ụlọ arụsị, nka na ide ihe, na ihe niile gbasara mmepeanya nke ndụ mmadụ."

Akụkọ banyere Berossus, onye ụkọchukwu narị afọ nke atọ, onye dere akụkọ ihe mere eme nke Kaldia na Asiria, bụ ndị anyị maara n'ìhi ihe odide Eusebius nke Sesaria na narị afọ nke atọ AD.

Ndị Kaldia kọkwara akụkọ banyere oke iju mmiri ahụ dị ka a na-ahụ n'ọtụtụ akụkọ mmalite nke mmalite ndị a chọtara na Europe, Eshia, Africa, na ndị Eskimos na 'India' nke America. A na-akpọ nsugharị ndị Kaldia ahụ 'The Gilgamesh Epic' ma sugharịrị ya site na mbadamba nkume ndị a chọtara n'ọbá akwụkwọ nke Eze

Assurbanipal nke oge 669-626 BC Akụkọ a nwere ụfọdụ myiri na akụkọ Akwụkwọ Nso ma buru nchoputa ihe ochie na nso nso a.

Na mmalite okpukperechi na Kaldia, aha Bel na Nimrod bu ụfọdụ ihe mgbagwoju anya...

Bel. (Aịsaja 46:1) chi kasinụ nke ndi Babilon bu udi Bel nke Kaldaik, a na-ejikwa ya mee ihe n'echiche nke ibu "Onyenwe anyi" ma o bu "onye nwe ya". Bel na-elekota ikuku. Onye mmeko ya bu Be/it.

E d gri looa gri chi u loo chi grisi uju
` d€ gri looa gri chi u loo chi grisi uju
Bel, chi usi, mbe chi Girike, bu Zeus. Di ka Bel-Merodach, chi ejikoro na mbara ala Jupiter na akuko ifo nke kpakpando na ike na-aruputa ihe nke okike. (Ndi Grik na-akpokwa chi a 'Buru/anyi'.)

Bel nwere utu aha di ka "Onye Kasị Elu." "Onye Mmeputa ma o bu Onyenwe nke mmuo."

Enwere mgbagwoju anya n'etiti ihe utu aha na ofis nke Bel na nke 'Okara Akuko ifo' Nimrod bu mgbe e mechachara Nimrod. Mgbe nnukwu dinta ahụ debanyere aha n'etiti chi di iche iche e jikotara agwa ya na odidi ya na nke Bel. N'oge ndi ozu, e nwere ntakiri odiche di n'etiti Nimrod a na-akpo chi na Bel. Jenesis 10:8-10 "Kush wee muo Nimrod: o malitere ibu dike n'owa. O bu dike n'ichu nta n'ihu Jehova, n'ihu ya e kwuru, si, obuna di ka Nimrod, bu dike n'ichu nta n'ihu Jehova, na mmalite nke alaeze ya bu Bebel, na Ereka, na Akad, na Kalne, n'ala Shaina."

Chi Bel-Nimrod bu dike ma o bu "Onyenwe Dinta" nwere oche ofufe ya bu isi na Calneh ma o bu Nipur. Be/tis bu nwunye Nimrod... Ya na Anu na Hea o gbara izu ato n'ime chi ndi Kaldia.

Chi di nta.

Hea-Anu anu azu bu onye kuziri ndi Kaldia akwukwo ozi na mbara igwe. "Onye na-enye ezi onyinye". Mgbe ụfọdụ a na-akpo "Onyenwe nke Abyss" ma o bu "Onyenwe nke Oké Osimiri." Di ka Poseidon nke ndi Gris akara ya bu agwo, ihe nnochianya n'etiti mba owuwa anyanwu nke amamihe kari nke mmadu. Dav-kina bu eze nwaanyi ya. (O bu na nke a abughi ihe na-akpali mmasi na ihe e kere eke metutara agwo ga-aputa iji kuziere ndi mmadu ihe. O nwere ihe e kere eke yiri nke ahụ di na akuko ahụ di n'ogige Iden nke ya na Adam na Iv no.)

Chi nke mbara ala.

Sin - Moon chiAha mbu bu Hurk, otu mgborogwu di na Oo, obodo ofufe.

Otu-chi nke anyanwu- (akara bu okirikiri)

Bin - chi oké ifufe - Uranusnke ndi Gris

Adar - Onyenwe anyi nke Saturn(Aha ndi Juu = Bar & Nin.)

Ngwa-onye kuziri ndi Kaldia nka na sayensi.

Merodach- (nke kacha ochie) "Onye ochie nke chi" Chineke nke ikpe, ikpe ziri ezi na ezi omume. (site na usoro ofufe mbu) Obuna mgbe ahụ, ha enweghi ike inoro n'okporo uzu ochie, ma ha nwere mgbanwe - ndapu n'ezị ofufe. Zirbanit bu eze nwaanyi ya.

Nergal-Planet Mars- Eze nke agha na onye mmeri nke chi.

Bilit - Planet Venus- Nwanyị nwanyị, 'eze nwanyị nne nke chi' - ọmụmụ na ọmụmụ. Ndi na-emegide chi nwanyị a bu / kpakpando, 'chi nwanyị agha na mbibi.'

Nebo- Planet Mercury- Iche echiche, ọgụgụ isi na ibu amụma. (Ọ bughị otu n'ime chi ndi mbu.)

Isi mmalite chi ndi a bu Zodiac. Ihe omume nke ndu yiri ka ha natara iwu na onodu ha site na mbara igwe. Ihe mbu na-eme ezi ihe na ihe ojoo bu kpakpando. Merodach bu onye dere ihe oma. Adar, onye na-azulite ihe ojoo.

Okpukpe ndi Kaldia , ka ha na-agwa anyi mmalite ha, na chi di iche iche nke nwere akuko na-adoro mmasi, adighi agbaso usoro nke onye nzoputa, ma na-enye anyi odinihu na Chineke. Akuko ndi ahụ ejikotaghị anyi na nkwa nke 'mkpuru nwanyị ahụ' kama dabara n'ihe e dere na Ndi Rom 1:22, 23 . . . "gbanwere ebube nke Chineke nke na-apughị ibibi ebibi ghoo ihe oyiyi nke e mere di ka nwoke puru ire ure, na nnunu, na anu ohia nwere ukwu anọ, na ihe na-akpu akpu . . .

Onu onu a na-akpo ndi Kaldia n'ih ihe oyiyi ha na arusi ha di na Jeremaja isi 50 na 51 .

EGYPT

Na Jenesis isi 12a kpobatarara anyi n'ala Ijipt. N'oge Abraham (ihe di ka 2000 BC) ndi Ijipt nwere Fero. Olee ihe ozo ha nwere n'oge a?

Cheta Ndi Rom 1:22-23, si: "N'ibu ndi na-ekwuputa na ha maara ihe, ha ghoro ndi nzuzu wee gbanwee ebube nke Chineke a na-apughị ibibi ebibi ka ha ghoo onyinyo di ka mmadu puru ire ure, na nnunu, na anu ohia nwere ukwu anọ, na ihe na-akpu akpu."

Chi ndi Ijipt bu ma anumanu, nnunu, ma o bu umu ahuhu. Ha nwere chi ndi na-anochi anya akuku o bua nke ndu. Ha gbanwere otu Chineke ibu otutu chi (okwukwe okpukpe). Ha kweere, di ka otutu ndi ozo nwere, n'ime otu nnukwu Chineke, nke puru ime ihe Nile, na ebighi ebi. Mana ... ha lere anya 'na onye a di oke oke na ike na-echeba onwe ya echiche maka ihe omume na akara aka nke mmadu'. Ya mere ... O 'kwere ka a na-elekota uwa a ... nye igwe ndi "chi" na ndi mmuo ojoo, ezi na mmuo ojoo.' Nke a bu ihe ndi Ijipt kweere.

Nke a bukwa otu Pol onyeozisi si hu ihe mgbe o gara Gris; n'Atens, o chotara ihe ncheta ahụ 'Chineke na-amaghị'. Oru 17:23 . O buru na mmadu na-efe chi ndi a di iche iche, o gaghị ama Chineke di ndu na ezi Chineke. Obuna taa site na Mars Hill na Athens i nwere ike ihu Parthenon na ulo arusi ya niile maka chi di iche iche.

Ka anyi leba anya n'oge Opupu ebe Jehova bu Chineke wakporo chi Nile nke Ijipt ka o gosi ha onye O bu. Iji "ba uba ihe-iriba-amam na ihe-ebubem n'ala Ijipt." Opupu 7:3 "O bukwa chi Nile nke Ijipt ka M ga-ekpe ikpe: Mu onwe m bu Jehova." Opupu 12:12 .

Anyi maara ihe otiti iri ahụ e mere iji tohapu ndi Chineke n'Ijipt. Ka anyi buru uzọ rịba ama na Chineke kpooro nwoke ahụ anyi na-amakarị di ka otu n'ime ndi amuma Chineke ma mee ya onye nnochianya ya n'ihu Fero di ka "chi Fero." Opupu 7:1 . O wee hoputa Eron ka o buru onye amuma Mozis. E buliri Fero elu n'Ijipt di ka chi. Chineke mere Mozis ka o di elu. N'okwu Mozis, ihe otiti ndi a ga-eme! Di ka Chineke ga-esi jiri onye amuma mee ihe di ka onu na-ekwuchitere ya, otu ahụ ka Mozis ga-esi mee Eron ka o buru onye amuma ya.

Fero juru ajuju a "Onye bu Jehova, na m ga-ege nti n'olu Ya izipu Israel? Amaghi m Jehova, M'gaghi-ezipukwa Israel." Opuvu 5:2

Chineke nwere nnoo nchebara echiche n'imeso Fero a na ndi Ijpt ihe. O doru Fero aka na nti na mmalite (kpọ ya asompi) "Ma o bu hapu nwa m nwoke ka o buru na m ga-egbu nwa gi." Na Opuvu 4: 22,23, Chineke kwuru na mba ahụ, "Israel bu nwa m nwoke, obuna okpara m." (Ha no n'ahiri nke nkwa - Jenesis 3) Chineke zipuru otutu ihe otiti (ido aka na nti) tupu O metu ndi eburu uzọ muo n'Ijpt aka, nye Fero oge iji mata Chineke ma hapu Izrel ka ha laa. Fero ahoro ghi iji ohere ndi ahụ na n'ihe otiti ikpeazu nke a bu ihe mere! Anyi na-enweta nke o bu la n'ime ido aka na nti ndi a taa?

Ugbu a, ka anyi leba anya na "Chi nke Ijpt"

Na mbu ha letara Fero, e mere mkpanaka Eron ka o buru agwo. Opuvu 7:10 . (tannin, okwu Hibru di ka e ji mee ihe n'Abu Oma 74:12, 'leviathan', Aisaja 27:1 'leviathan agwo na-amapu' na

Job 7:12'whale' bu ufodu udi amphibian, ma o bu anu mmiri. Nke kachasikari n'Ijpt bu agu iyi. Ihe mbu ejiri mee agwo bu 'nashash' na isi 4: 3, ebe a bu 'tannin= whale... na Jeremaja 9: 11 o bu dragon. N'akwukwo Aizaya na Ezikiel, a Dragon.

Ndi Ijpt fere Agu iyi. Sebak bu chi nke ihe ojuo nwere isi agu iyi. Apepi bu onye iro nke chi anyanwu niile, wee puta n'udi agu iyi. Ndi Ijpt tinyere aka n'ememe anwansi n'ulo nsu Amen-Ra di na Thebes. A na-eche na Apepi na-agbalị igbochi iri elu nke chi anyanwu Ra. O kpalitere amuma, ege eluigwe, oké ifufe, oké ifufe na mmiri ozuzo, na-agbalị iji igwe ojii, alulu, alulu, na ochichiri mechie anyanwu. Ememe ndi Ijpt bu mbu iji gbochie Apepi. O bu ofufe a ma ama n'Ijpt, burukwa ihe mbu Chineke kpagburu onwe ya.

Po onyeozu kwuru banyere ndi dibia afa ndi a ma jiri ha mee ihe atu na 2 Timoti 3:8 , "ma di nnoo ka Janes na Jambres guzogidere Mozis, otu ahu ka ndi a na-eguzogide eziokwu ahu, ndi obi ha ruru aru, ndi a na-aso oyi n'ihe banyere okwukwe." Ndi dibia afa ndi Ijpt a nwere obere ike!

Anyi na-ezute udi mmadu a taa? Ndi "na-eguzogide eziokwu, ndi echiche ruru aru, ndi na-aso oyi banyere okwukwe."

THE ATTACK BY GOD AGAINST THE GODS OF EGYPT CHARTED.

Plaque#	Plague	Scripture	Affected	Result	Egyptian god attacked
	Water turned to blood	Ex. 7:14-25	7 days Everyone affected	Magicians duplicated	<u>Hapi</u> : a fat man with breast of a woman indicating powers of fertility & nourishment (Nile River was the 'life blood' of Egypt)
2	Frogs	Ex. 8: 1-15 Frogs can't Live in bloody water!	Everyone affected	Magicians duplicated (could not remove them) Frogs sacred, couldn't kill them.	<u>Heka</u> : a frog headed goddess. Also shown holding a frog out of whose mouth flowed a stream of nourishment. One of the oldest & mother goddess of fertility & rebirth. Patroness of midwives.
3	Lice (Gnats)	Ex. 8: 16-19 Lice eat dead frogs	Everyone affected	Not duplicated Magicians recognized the finger of God	<u>Geb</u> , closely related to earth, made his report to Osiris on the state of the harvest.
4	Flies the Swarms	Ex. 8: 20-27 Flies breed on stinking dead frogs & me" dead fish.	<u>Goshen</u> not to be affected	Pharaoh said, "Go- in land" only. Then "not very far away" & pray "entreat for	The Egyptian scarab; spoke of eternal life. This swarm of the sacred thing is a curse to the people.
5	Murrain animals on only. cattle.	Ex.9:1-7 bacteria, carried by insects) (Anthrax)	Israel not Dead fish & frogs breed	None, just dead to be of Egyptians affected	<u>Apis</u> , the black bull. Temple in Memphis. A new <u>Apis</u> was believed to be born upon the death of the old. (Archaeologists have unearthed hundreds of mummies of bulls, entombed in sarcophagi. No indication here that the Egyptian cattle were born to replace these deceased!
6	Boils	Ex. 9:8-17 From dust of furnace not related to past plagues.	Man & beast in Egypt	Magicians get it first Could do nothing.	The priests who served in Egyptian temples had to be clean, without defects or sickness. This shut down all false worship.
7	Ekele Ex. 9:18-35		Goshen agaghị emetụta ya.	Fero kwetara mmehie, rịokwa ekpere. VS27	VS 14-16 & 19-21 A dọrọ aka ná ntị ka ha banye n'ime anụ ụlọ ohere maka ndị kwere ekwe ka ha zere mmerụ ahụ. Iris, chi nwanị nke ikuku, (nke e chere na ọ ga-achikwa mmiri ozuzo, wdg)
8	Igurube Ex. 10:1-20		Ihu uwa n'ókè-ala-gi. Osisi nile, herbs, wdg	Chineke na-aju, "Ruo ole mgbe?" VS 3, Fero jụrụ "Ogologo oge ole?" VS 7 Fero kwetara mmehie ma rịọ maka ekpere VS 16	Èma ẹtụak ibuo ẹtọ ofum ke Egypt ke enyiñ Kneph. VS 11: Achoghị jhapụ ụmụaka ka ha gaa. Fero gwara ha ka ha buru ihe otiti ahụ gaa. (Nrube isi n'ọnọdụ)
9	Ọchichirị Ọpụ.10:21-29		Ala Ijipt	Ụbọchị 3	Ọchichirị n'ehihie, ikpe a megidere chi anyanwụ, Ra; chi isi ha na-efe. (Ra ma ọ bụ Re, nke a na-egosi na ahụ mmadụ & isi nke egbe. Isi akara - sun disk & obelisk. Isi ụlọ nsọ dị n'obodo Heliopolis.
10	Ọnwụ nke Ex. 11&12 nke mbụ mụrụ		Ọnwụ nye ọkpara Ijipt, mmadụ na anụ ọhia.	Fero we si, Jenu, chiri igwè ewu na aturu na igwè ehi, pua, goziekwam.	Ch. 12:12 "M ga-ekpe ikpe megide chi nile nke Ijipt: Mụ onwe m bụ Jehova."
Ikpeazụ	Oke Osimiri Uhie Ex. 14:5-31		Ọnwu nke usu nile nke ndi-agma Fero Ndi agha.	Nnwere onwe maka Israel	Fero n'onwe ya.

IKWU NKE CHINEKE EGYPT.

E nwere ndapụ n'ezị ofufe, ọbuna n'ife chi ụgha dị iche iche. Ọ na-esiri ndị mmadụ ike inogide n'ụzọ ochie. Ha bu ụzọ mara ezi Chineke, keezie chi nke ha, ma gbanwee ike e kenyere ihe ndị ha kere. Ọmụmaatụ: Ra bụ, na usoro izizi, a na-ewere dika onye okike na onye na-achị eluigwe na ụwa. Ra mechara mekorita ya na ' chi ndi ọzọ di mkpa karisja Amon na Horus. Ofufe nke Ra na-adikari karja chi ndi ọzọ ma e wezuga Osajris ma na-ejikota ya na ofufe nke Amun, Onu Ogugu, na Sebak. Nke a na-emeputa usoro nhazi nke Amun-Ra., Num-Ra, na Sebek-Ra; chi na-efeko onu.

Mana Ra bjara n'azụ Ptah. N'akụkọ ifo ndị Ijpt oge ochie, otu n'ime chi kachasi ukwu na nke mbụ a kọwara dịka "onye kere ụwa," nna nke chi na ihe ndị dị n'ụwa a, "nna nke mmalite" bụ Ptah. A na-anọchi anya ya dị ka mummy nwere akara na mmụọ nke ndụ, ike, nkwusi ike, ihè na eziokwu. Nwere ike nke ma nwoke ma nwanyi n'ime ya na-atụle 'Double chi'. Ebe dị nsọ nke mụrụ "na-enweghị ụlọ ọrụ mmekọahụ" ka etinyere n'ubu Ptah dịka isi ya. Na mbụ 'otu chi' (Monotheism) emesia Polytheism, ma Ptah mgbe niile na isi nke 'chi'. Ihe ọ bụla nyere ndụ kwesiri ka a na-asọpuru ha

Osiris bụ otu n'ime ụkpuru chi ndị Ijpt. Na mbụ chi obodo n'obodo ochie nke Abydos na Busiris nke dị n'akụkọ ọdịda anyanwụ nke osimiri Naij (ihe dị ka 100 kilomita n'ebe ndịda nke Thebes) bụ ebe e liri ọtụtụ ndị eze Ijpt oge ochie. Osiris nọchitere anya nwoke na-aruputa ike n'okike wee mata ya na anyanwụ dara. A na-ewere ya dị ka onye ọchịchị nke ndị nwurụ anwụ na mpaghara dij omimi n'okpuru ọdịda anyanwụ. Ọ bụ ma nwanne na di Isis, chi nwanyi nke ụwa na ọnwa. Osiris, dij ka eze Ijpt, nwere ndị mmadụ dij nnọọ obi ọjọọ, ma kuziere ha iwu, ọrụ ugbo na okpukperechi. Ọ bụ nwanne ya nwoke Set gburu ya. Set gbasasị ahụ ya, Isis chọtara ma lie ozu ya ma kwuo na nwa ha nwoke Horus bụ Osiris eweghachitere nwa oge. Horus megwara ọnwụ nna ya site n'igbu Set wee rigoro n'ocheeze. Osiris biri ndụ n'okpuru ụwa dij ka onye na-achị ndị nwurụ anwụ, ma ọ bụ ezie na Horus, weere dij ka isi iyi nke ndụ ọhụrụ.

N'ememme a na-eme kwa afọ, e mere akwa akwa akwa maka ọnwụ Osiris. Otu ehi juru achicha na mmanụ ańụ na ihe nsure ọkụ na-esi isi uto nke amịsara mmanụ wee gbaa ọkụ. Mgbe ire ọkụ na-ere ndị mmadụ kwara ariri, a na-eri ihe fọdurụ n'ajà ahụ. A na-egbu agwọ ma ọ buru na ọ na-acha.

Ngọzi na ndụ dij mma, ma ihe ọjọọ dikwa n'ụwa. Enwere mmụọ nke ihe ọjọọ. Ọ bụ agwọ ahụ ndị Grik na-akpọ Typhon, ndị Ijpt na-akpọ ya Set, na Hibru Setan.

Set bụ onye amamihe nke ajo omume; ogbugbu, o gburu Osiris.

Horus, na akụkọ ifo ndị Ijpt, bụ chi nke mbara igwe, ihè na idj mma. Otu n'ime chi ndị bụ isi, nnukwu onye inyeaka, ogidi nke ụwa. Horus, nwa Isis, chi nwanyi okike, na Osiris, chi nke ụwa na-asọpuru mmụọ nna ya. Mgbe e gbuchara Osiris site n'aka ajo nwanne ya Set, chi nke ọchịchiri na ihe ọjọọ, Horus meriri nna ya site na igbu nwanne nna ya. N'ibụ ndị a na-efe ofufe n'Ijpt Nile, a na-egosiputakarị Horus dij ka onye na-achị isi. Ọ bụ amamihe nke ihè. Ọ na-agba n'ugbo mmiri anwụ wee maa agwọ ahụ Apopi. Ọ na-azọda agụ iyi n'okpuru ụkwụ ya. Ụdị diski nku - na-emerị Hippopotamus. Horus na-ebibi enweghị ihere na mmehie mgbe a na-akpọku ya. Mmadụ niile nuri ọnu mgbe ha huru anyanwụ wee too nwa Osiris na agwọ ahụ tughariri gbalaga. (Horus bụ 'Apollo' nke ndị Gris.)

Chi ndị dij nta nke Ijpt:

Thoth- chi ọnwá (isi nke Ibis)

Mat-chi eziokwu. Nwa ya nwoke bụ Jackal - onye isi Anubis.

Nke na-esote, genie 4 a na-akpọ Amenu bụ onye na-elekota igbasi ozu.

Chnun

Khem- Greek 'Pan'.

Nit

N'ileghachi anya azụ n'akụkọ ifo ndị a, anyi puru ihu otu mmadụ si mee chi ọbuna ndị ọzọ?

N'akụkọ banyere Ọpụpụ nke ndị Izrel na n'akụkọ banyere chi ndị Ijpt, ànyị pụrụ ikpebi ma otu chi ọ dị mma ka chi ọzọ? Okpukpe Ijpt ọ dị mma ka nke ndị Chadia? Otu okpukpe ọ ka nke ọzọ?

TORAH - HEBREW

N'ahịrị na-aga n'ihu nke usoro iheomume nke Chineke na mmadụ, anyị malitere site n'okike na mmeso Chineke mesoro Adam na Iv. Anyị nwere ike ihu ọdịda nke ụdị mmadụ site na paradaịs nke Chineke kere maka ha na mmalite nke mmehie megide Chineke. Enwere ike ikwowa mmehie dika enweghị akara ahụ, ma ọ bụ kwa dika nnupụisi megide Chineke na ihe Ọ chọrọ maka mmadụ. Iwu mbụ nke Chineke ga-adị ka ọ dị mfe igbaso na ighota "Eriela mkpụrụ sitere n'osisi ima ezi ihe na ihe ọjọọ". N'oge na-adighi anya mmetụta nke onye nke atọ ahụ a na-akpọ Setan mebiri ihe nile a kpọrọ mmadụ ma e wezuga otu usoro nna ochie bụ nke mere ka Chineke hōrọ otu nwoke aha ya bụ Noa bụ onye ka kwesiri ntụkwasị obi nye Chineke na iwu ichuàjà ya. Mgbe ahụ, Chineke ji iju mmiri, iju mmiri bibie ndị ajọ omume nile nọ n'ụwa ma zoputa Noa na ezinulo ya. A kọrọ akụkọ banyere iju mmiri a n'ime Akwụkwọ Nsọ n'akwụkwọ Genesis. A na-ahụkwa ya na Archaeology and History na 'epic of Gilgamesh, na n'akụkọ ifo nke ihe fọrọ nke nta ka ọ bụrụ mmepeanya ọ bụla.

Torah, nke a na-akpọkwa Pentateuch, bụ isi nkuku nke okpukpe Hibru. Pentateuch nwere akwụkwọ ise mbụ nke Bible, bụ ndị n'usoro bụ Genesis, Ọpụpụ, Levitikos, Ọnụ Ọgụgụ, na Deuteronomi. Pentateuch na-egosi akụkọ na-aga n'ihu site n'okike ruo n'ọnwu Moses na nkwado nke ndị mmadụ na-esi n'aka nna ochie Israel, ibanye n'ala nke Kenan dika nkwa kwere ha na Chineke na-elekota.

Mgbe Adam na Iv, ndị mbụ mehiere megide Chineke, ntaramahụhụ maka mmehie ahụ bụ ọnwu. Adam maara na ya emehiewo ma mata na ọ gba ọtọ. Ọ gbaliri iji akwụkwọ fig a dukotara ọnụ kpuchie ọtọ ahụ. Chineke ji ebere Ya nye anumanu iji nye ha 'uwe elu akpukpọ ma yiwe' ha, kpuchie mmehie ha. Chineke churụ àjà mbụ nke anumanu iji chebe mmadụ pụọ n'ikewapụ n'ebe Chineke nọ na ọnwu ime mmụọ nke si na ya pụta, site n'iwufu ọbara nke anumanu a. Chineke chọrọ ka e jiri anumanu chụọ àjà iji fee Ya ofufe di ka akwara ya n'akụkọ banyere àjà Ken na Ebel. Chineke kwekwara nkwa na mkpụrụ nke Abraham, Aizik, na Jekob, (Israel) ga-eweta ụwa onye nzoputa site na mmehie nke mmadụ, ma kwe ka a gbaputa mmadụ, ma ọ bụ mee ka ọ di mma, n'ihu Chineke ọzọ.

Mgbe iju mmiri ahụ gachara ma maliteghachi ibi n'ụwa site n'aka umu Noa, otú Chineke si mesoo ihe a kpọrọ mmadụ ihe ọzọ gụnyere mmehie nke mmadụ na nkewa n'ime mba di iche iche na asusu di iche iche di ka e dekoro n'akụkọ banyere iwu Ulo Elu Bebel, bụ nke mebiri ihe iwu Chineke choro ka e 'mejuputa ụwa'. Mmadu amalitela iru nnukwu obodo ma na-asopuru mmadụ ma chefuo Chineke.

Chineke na-ahoro onye ezi omume, ma ọ bughị nwoke zuru oke, iburu mkpuru nwanji ahụ site na nkwa ahụ di na Genesis atọ, wee kwe nkwa nwa ya nwoke bụ Aizik, na nwa nwa, Jekob, na ha ga-ebukwa mkpuru nke nkwa ahụ. Site n'agburu Izrel, ọ ga-abu na Juda gara n'ihu ruo n'ogbo ruo n'ogbo ruo Devid, na n'ikpeazu ruo Jizos, site n'aka nne ya Meri bụ onye sitere na mkpuru a.

Akwụkwọ nke Testament Ochie site n'aka Joshua ruo Malakai na-agbaso ihe omume nile nke agburu a, ma dekoba amuma nile nke Onye-nzoputa na-abia. Akwụkwọ ndi a na-akpọkwa banyere ọdida nke ndi Izrel bu ndi juru inogide na-ekwesị ntukwasị obi nye Chineke, otutu uzọ ha si nupuru Ya isi, na otu ha si agbaso chi ndi ọzọ nke ndi ọgọ mmuọ bu ndi bi ha gburugburu. N'otutu uzọ na oge ha laghachiri n'ebe Chineke nọ wee weghachi ha n'okpukpe Ya ma soro iwu-nsọ Ya, mana n'ikpeazu, dika e buru n'amuma, a kpobataru ha

Mgbe oge ahụ mezuru dịka ndị amụma dere maka ya, A mụrụ Onye-nzọpụta n'ụwa a, bie ndụ zuru oke, kwupụta onwe ya site n'orụ ebube na ihe iriba-ama, kuziere ndị na-eso ụzọ Ya ihe, a juru ya dịka e buru n'amụma ma kpogidere ya n'obe, bilie na ndị nwurụ anwụ, ma rigoro n'elu-igwe. Emezuola ozi! Mgbe o rigoro n'eluigwe ka ndị na-eso ụzọ Ya hiwere nzukọ-nsọ ya na mkpa na ebumnobi maka okpukpere chi Hibru zuru oke.

Akwụkwọ-nsọ o bụla na amụma o bụla na-ekwu maka ala-eze nke Kraịst na oge Hibru, akụkụ Akwụkwọ Nsọ o bụla tupu Ọrụ Ndịozị isi 2 na nguzobe nke ụka (Alaeze ahụ), na-ekwu maka ya dịka o ga-eme n'odịnihu. Akwụkwọ-nsọ o bụla na-esote Ọrụ 2 na-ekwu maka ya dịka o di adi. Na Daniel 2:44 ka e buru amụma na a ga-eguzobe i. Na Matiu 3:1-2, Jón Onye Na-eme Baptizim hụrụ na o na-ekwusa na Alaeze Eluigwe di nso. Na Matiu 16:18 & 19 Jizọs sịrị "M ga-ewu ogbakọ m" wee nye Pita "mkpoghee nke ala-eze eluigwe", e kpọrọ ogbakọ Onyenwe anyi na alaeze ya di ka otu ihe. Na Ndị Kọlọsi 1:13 anyi na-agụ na Nna, (Chineke) "a tughariri anyi n'alaeze nke Ọkpara Ya o hụrụ n'anya" Nke a bụ oge gara aga, nke pụtara na emelarị ya, o bughị ihe ga-eme n'odịnihu.

Iwu nke okpukpe Hibru emechawo nzube ya ma kpogidere ya n'obe Kraịst. Ndị Kọlọsi 2:14 "Na-ehichapuru ihe odide nke e dere n'iwu nke megidere anyi, ma wepu ya n'uzo, kpogide ya n'obe ya." Ndị Galetia 3:16 ruo na ngwucha nke isiakwukwo ahụ kowaputara nkwa ahụ, iwu ahụ, na okwukwe oheru ahụ di na Kraịst nke oma. Ihe odide sitere n'amaokwu a na-agu "Ugbu a nye Abraham na mkpuru ya ka e kwere nkwa nile"-otu mkpuru-"nke bu Kraịst. Ma nke a ka m na-ekwu, na e mere ogbugba ndu ahụ n'ihu Chineke n'ime Kraịst, iwu ahụ nke di narị afọ anọ na iri atọ gachara, enweghi ike ikagbu, na o ga-ekwe nkwa ahụ ka o ghara idi irè, n'ihu na o buru na ihe nketa ahụ sitere n'iwu, e nweghikwa Chineke ozi ozo site n'iwu ahụ? atukwasikwara ya n'ihu mmebi iwu, ruo mgbe mkpuru ahụ ga-abjara, bu onye e kwere nkwa; kpobata anyi n'ebe Kraịst no, ka e were okwukwe kpọ anyi n'onye ezi omume, ma mgbe okwukwe ahụ bjaruru, anyi anokwaghị n'okpuru onye nkuzi, n'ihu na unu niile bu umu Chineke site n'okwukwe n'ime Kraịst Jizos.

Na 2 Timoti 2:15 ka e kwuru, si: "Na-amu ihe iyi gosi Chineke onwe gi onye a nwaputara anwaputa, onye oru nke na-adighi mkpa ka ihere mee ya, onye na-ezi okwu nke eziokwu." O di mkpa mgbe i na-ele okpukpere chi anya iburu n'uche oge oge Chineke na-emeso mmadu ihe. Oge mbu n'ime Akwukwo Nsọ na-ekwu maka mmekorita Chineke na ndi nna ochie, (Ndi isi ezinulo) Mgbe e guzobesiri iwu nke Moses na ndi mmadu ga-ebi n'okpuru iwu ahụ di ka akwara n'ime Testament Ochie (ogbugba-ndu), Akwukwo mbu nke Agba Oheru na-ekwu maka ndu Jizos Kraịst onye biri n'okpuru iwu Moses. Nguzobe nke nzukọ-nsọ nke Kraịst malitere n'Ọlụ Ndịozị 2 ma nke foduru n'ime Testament Oheru ka e dere iyi guzobe na inye emume-nsọ nke Nzukọ-nsọ Ya. Ozizi ndi a na-ahu n'akwukwo ozi ndi a nke Ndi-ozị na ndi na-eso ụzọ Kraịst dere bu ihe a ga-ejigide n'uka taa. Iwu nke Kraịst na iwu e nyere n'ime Testament oheru agbanwebeghi. Jud amaokwu atọ na-agwa Ndi Kraịst "na unu kwesiri igbasi mgba ike maka okwukwe ahụ nke e nyefere n'aka ndi nsọ otu ugboro," o gara n'ihu na-adọ anyi aka na nti na ndi mmadu ga-abia imebi okwukwe, obuna na-agonari nani Jehova Chineke; na Onyenwe anyi Jizos Kraịst" Pọl onyeozị dorọ aka na nti otutu ugboro na a ga-enwe ndi ga-agbagọ Ozioma Jizos Kraịst. Na Ndi Galeshia 1:6-9 o dere, si: "O na-eju m anya na unu esiwo n'ebe onye ahụ kpọrọ unu n'amara Kraịst kpopu unu ngwa ngwa gaa n'ozị oma ozo; nke na-abughi ozo; ma e nwere ufodu ndi na-enye unu nsogbu, na-achokwa igbagọ ozi-oma nke Kraịst. Ma n'agbanyeghi na anyi. ma-obu mo-ozị sitere n'elu-igwe. ozi oma o bula ozo . ka o buru onye a buru onu. Di ka anyi kwuru na mbu, otu ahụ ka m na-ekwukwa ozo, si, O buru na onye o bula na-ekwusara unu ozi oma o bula ozo karịa nke unu natara, ya buru onu.

Okpukpe ọ bụla ọzọ dị mma ka Ozioma Jizos Kraịst? Ọ dị nzukọ ma ọ bụ ọtù okpukpe ọzọ dị mma dị ka ọgbakọ Jizos Kraịst? Okpukpe ọ bụla ọzọ na-agbaso nkwa Chineke dị ka chọọchị nke Agba Ọhụrụ? Otu okpukpe ọ ka nke ọzọ? Okpukpe ọzọ ọ na-ekwe nkwa ndụ ebighị ebi n'ebe Chineke nọ ma n'ebe a ma n'ụwa mgbe a nwụsiri? Okpukpe ọzọ ọ na-enye udo dị n'ime na ngọzi nke nkwa Chineke dị ka okpukpe Jizos Kraịst na-enye?

Okpukpe Hibru adighizi mkpa, a dighikwa agbaso ya. Okpukpe Ndi Kraịst anochiwo ya. Okpukpe ndi Juu adighi agbaso ya, ha anaghikwa agbaso ememe, àjà, ụbọchị oriri, ma ọ bụ ọkwa ndi nchụàjà nke okpukpe Hibru.

HINDUISM

Okpukpe Hindulaghachi azụ n'ihe dịka 2000 BC., dịka oge Abraham. Ọ malitere na India. A ka na-eme ya taa na India, East na South Africa, Ndịda Ebe Ọwụwa Anyanwụ Eshia, East Indies, na ụfọdụ na England na America. Okpukpe Hindu bụ okpukpe ụwa nwere ọtụtụ ndi na-eso ụzọ.

N'ihe dị ka 1500 BC, n'ihe dị ka n'oge Moses, ọ na-emetụta 'pantheon nke chi' na na narị afọ nke isii BC Buddhism nwere mmekọrịta ya na okpukpe Hindu. Ka oge na-aga, ọ banyela akụkụ nke ọtụtụ okpukpere chi, nweekwa nkwenkwe na omume dijasi iche iche. Ọ na-akpalite ihe ọ bụla mmadụ niile kwenyeworo ma mee ma ghọọ usoro mmekọrịta ọha na eze na-agbasa n'akụkụ ọ bụla nke ndụ. A na-akọwa okpukpe Hindu site n'ihe ndi mmadụ na-eme, karịa ihe ha chere. Omume ole na ole ka mmadụ niile na-ekerịta.

Ihe ka ọtụtụ ná ndi Hindu na-efe Shiva, Vishnu, ma ọ bụ Devi chi nwanyị, ma ha na-efekwa ọtụtụ chi ndi ọzọ di nta nke pụrụ iche ezinụlọ ma ọ bụ obodo.

Ha na-efe ụfọdụ chi ndi bụ isi na di ka ndi Ijipt nwekwara ọtụtụ chi ndi di nta di iche iche. Ime anwansi na nkwenye na ilọ ụwa di mkpa maka okpukpe a. A mụrụ ndi mmadụ na klaasi ma ga-agba mbọ nweta klaasi ka mma oge ọzọ ha bi. Ha nwekwara ike ilaghachi di ka anụmanụ ma ọ bụ osisi, ma ọ bụ ọbuna di ka inweta.

Ndi Hindu kwenyere na eluigwe na ụwa bụ nnukwu ebe kpuchiri ekpuchi, n'ime ebe a bụ eluigwe, hells, oké osimiri, na kontinent, na n'ezie, India na etiti. Oge mbụ na-emebi emebi, na-aga site na oge ọla edo, site na oge abụọ nke ibelata idi mma, ruo ugbo a. Oge na-agbanwe agbanwe, na n'ogwugwu nke ogbo ọ bụla, ọkụ na iju mmiri na-ebibi eluigwe na ụwa, ogbo ọla edo ọhụrụ na-amalite. Ndụ mmadụ dikwa okirikiri. Mgbe ọ nwụsiri, mkpụrụ obi na-ahapụ ahụ ma mụọ ya n'ụdi ọzọ, mmadụ, anụmanụ, akwụkwọ nri, ma ọ bụ inweta. Ekpebiwo idi mma nke ndụ n'ime omumụ ọhụrụ site na uru ma ọ bụ adighi ike sitere na omume niile nke mkpụrụ obi mere na ndụ ya gara aga.

Ihe odide ha n'ụdi 'Epics' sitere na 200 BC ruo AD 500. Enwere ukwe edere gburugburu 1300 ruo 1000 BC nye pantheon nke chi ka ejiri taa. Enwere akwụkwọ ogugụ maka ichụ aja na akwụkwọ anwansi agbakwunyere gburugburu 900 BC. Enwere ihe odide na ntugharị uche nke omimi na nke nkà ihe omuma gbasara ihe idi adi na odidi nke eluigwe na ala.

Vedas; ihe odide ochie ndi a bụ ikike izizi maka ndi Hindu niile a na-ewere di ka ihe anụworo site na chi. The Smriti, 'Ihe a na-echeta' ka a na-echekwa onụ. Enweghi mmachibido ime mgbanwe, itugharị okwu, ma

ọ bụ ịma aka Smriti. Enwere akụkọ ma ọ bụ akụkọ ndị ọzọ edere n'oge dị anya, ikekwe n'etiti 300 BC na 300 AD.

Enwere klaasị atọ nke ndị mmadụ (Brahman) - ụkọchukwu, dike na ọha mmadụ. Agbakwunyere klas nke anọ n'ihe dị ka afọ 600 BC, onye 'na-ajụ' nke ebumnuche ya bụ ịhapụ ya na ọkwa nke ndị ọzọ nwere dị ka ihe mgbaru ọsọ na ụgwọ. Brahman na-egosi onye ụkọchukwu nke na-ekwu okwu n'ike eluigwe.

Vishnu bụ chi kachasi elu, onye otubo ya ka lotus si pụta, na-amụ onye okike nke a na-akpọ Brahma. Vishnu kere eluigwe na ụwa, kewaa eluigwe na ụwa. Ọ napụtara ya ọtụtụ oge. A na-efe ya ofufe n'ụdị dị iche iche nke incarnation, dị ka azụ, mbe, ma ọ bụ anụ. Ụdị ndị ọzọ bụ dwarf, ọdum mmadụ mere, Buddha, na ụfọdụ ndị bụbu dike mmadụ. Enwere chi na chi nwanyị.

Ajụjụ anyị bụ, “Olee ebe nke ahụ si bịa?”

Enwere, n'ihe dị ka afọ 2000 BC, na mpaghara a na-akpọ India ugbo a ndị mmadụ akpọrọ 'Vedic Civilization'. N'ihe dị ka n'afọ 1500 BC, ebo Aryan wakporo India wee weta chi ha nke Europe nwere ụkpụrụ dike, nke ụwa, ma okpukpe. Ka ọ na-erule narị afọ nke isii BC, Buddhism malitere inwe mmekọrịta ya na okpukpe Hindu.

Enweghị njikọ na 'mkpụrụ nke nwanyị' nke Jenesis n'ebe a, ọ dighị onye nzọpụta e kwere ná nkwa, na ndụ mgbe a nwụsiri bụ ọnọdụ na ndụ gara aga, ma ọ dighị ihe ncheta nke ndụ gara aga na-adabere na ọmụma nke ihe ọ na-ewe iji nweta ndụ ka mma. Enwere otu ihe akaebe nke okpukpere chi dabere n'ọrụ nke onye nke atọ ahụ, na ụsụ ndị mmụọ ozi dara ada na-eso ya.

Jud n'obere akwụkwọ ozi ya na-agwa anyị na anyị kwesiri “na-agbasi mgba ike maka okwukwe ahụ nke e nyefere n'aka ndị nsọ otu ugboro, n'ihia na e nwere ụfọdụ ndị na-amaghị ama, bụ ndị e chiri echichi n'oge ochie ikpe ikpe a, ndị na-adighị asọpụrụ Chineke, ndị na-atughari amara nke Chineke n'omume ruru aru, ndị na-agonari naanị Onyenwe anyị bụ Chineke, n'ihia ya, m ga-eme ka unu nweta Onyenwe anyị Jizọs Kraịst otu ugboro, na ọ bụ ezie na m ga-eweghachi unu n'ime Kraịst.” Jehova, ebe ọ zoputara ndi Israel n'ala Ijpt, emesia bibie ndi nēkweghi ekwe, ma ndi-mọ-ozii, ndi nēdebeghi ebe-obibi-ha, O debewo n'abụ ebighi-ebi n'okpuru ọchichiri rue ikpé nke oké ubochi ahu, na obodo Nile nke di ha gburugburu, nēnye onwe-ha nye ikwa-iko, nējeso kwa anu-aruu di iche iche Mgbe ya na ekwensu na-arurita ụka banyere ozu Mozis, ọ nweghị obi ike iweta ebubo, kama ọ siri: “Onyenwe anyị baara unu mba.

Ọrụ nke ekwensu di n'ebe Nile n'okpukpe, ma anyi ga-akpachapu anya n'ituleghachi okpukpe di iche iche nke anyi na-adighi ebute ebubo, ma ọ bụ ikpe ikpe ndi na-abughị nke anyi ime. Ọburu na Maikael onye-isi-mọ-ozii agaghị eweta ebubo megide ekwensu; anyi agaghị eme ya nke ọma. Ọrụ ya nke anyi nwere ike ihu, ụkpụrụ ya nke idu ndi mmadụ di ka Ken, ndi Sodom na Gomora, na okpukperechi Nile nke ụwa n'uzo megidere Chineke, na-agbagọ eziokwu mbu na iwu Chineke dika o mere Adam na Iy; inye chi ọzọ na iwu nke ndu, ga-edugakwa anyi n'ibọ ọbọ nke oku ebighi ebi kwa.

Ntughari uche transcendental bụ okpukpe nke dabere na okpukpe Hindu. E hiwere ya na 1959 na California site na Maharishi Mahesh. Ọ nwere isi ụlọ ọrụ ya na Washington, DC USA. Ọ na-eji ihe odide Hindu na akwụkwọ, 'Science of Being and Art of Living', na ihe odide ndi ọzọ nke onye malitere.

Dabere na nkuzi Hindu bụ Hare Krishna, mgbanwe okpukpe nke AC chọtara. Swami Bhaktivedanta Prabhupada. E hiwere mgbanwe a na 1965 na New York, NY USA. Prabhupada kesara akwụkwọ akụkọ 'Back to the Godhead', nkwa ya na akụkọ Akwụkwọ Nsọ Hindu.

Ajụjụ anyị bụ "Otu okpukpere chi ọ dị mma ka nke ọzọ?" Okpukpe Hindu ọ dị mma ka okpukpe ndị ahụ a na-eme na Kaldia na Egypt. Ọtụtụ akụkụ nke pantheism na polytheism yiri nnọọ ebe a. N'ezie, ha gbakwunyere akụkụ ole na ole, ma okpukpe a ọ dị mma ka ihe dị anyị mkpa iji nweta ndụ ebighị ebi n'ebe Chineke nọ?